

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ 41.884.077 Одеського державного університету внутрішніх справ доктору юридичних наук, професору Конопельському В.Я.

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента Медведенко Надії Василівни на дисертацію Форсюка Максима Юрійовича на тему: «Запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність проведеного дослідження.

Статистика – наука «невблаганна» і цифри свідчать про велику кількість пригод у транспортній сфері, що пов'язано як з самими транспортними засобами, як джерелом підвищеної небезпеки, їх експлуатацією та станом транспортної інфраструктури, так і безпосередньо з людським фактором в управлінні транспортними засобами, їх обслуговуванням та поведінкою учасників дорожнього руху.

Найвища небезпечність серед інших видів транспорту, за даними світового та національного обліку фіксується за автомобільним транспортом, що пов'язано як з розповсюдженістю транспортних засобів, насиченим дорожнім трафіком, так і з «халатним, недбалим чи поверховим» ставленням водіїв до дотримання правил дорожнього руху під час управління транспортними засобами, до їх технічного стану, неврахуванням учасниками дорожнього руху стану дорожнього покриття, погодних умов тощо.

Також важливу роль в забезпеченні безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту відіграє і ставлення дорожніх служб до виконання

своїх обов'язків щодо утримання доріг і інших об'єктів дорожньої інфраструктури в належному стані в їх зоні відповідальності.

Вагому роль в безпеці дорожнього руху відіграє і дотримання іншими учасниками дорожнього руху встановлених правил дорожнього руху, зокрема відмітимо роль пішоходів у створенні аварійних ситуацій, яка, як правило, недостатньо враховується, про що свідчить статистика притягнення пішоходів до відповідальності. Наприклад, протягом 2024 року поліцейські Миколаївської області винесли понад 1000 постанов про притягнення піших учасників дорожнього руху до адміністративної відповідальності, а на Закарпатті за перший квартал 2025 року патрульна поліція притягнула до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху 930 пішоходів.

Зазначене підкреслює гостроту проблеми та підтверджує актуальність та своєчасність, теоретичне та практичне значення наукового дослідження Форсюка Максима Юрійовича щодо запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Наукове дослідження виконано відповідно до Стратегії національної безпеки України, Національної стратегії у сфері прав людини на 2021-2023 роки, Пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності. А також в межах реалізації комплексної теми наукових досліджень Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (ДР №0116U006773), згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри кримінального права та кримінології Одеського державного університету внутрішніх справ «Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи запобігання злочинності» (НДР № 012U002156), та науково-дослідницької роботи кафедри кримінально-правових дисциплін Одеського державного університету

внутрішніх справ «Забезпечення кримінально-правової діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в інтересах кримінального судочинства» що також вказує на важливість дослідження даної тематики та значимість результатів даної наукової роботи.

Оцінка змісту дисертації дозволяє зробити висновок про те, що виклад основного матеріалу роботи логічно пов'язаний з метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження. Здобувач в дослідженні крок за кроком вирішує поставленні наукові завдання. Висновки і рекомендації аспіранта ґрунтуються на аналізі вітчизняних і зарубіжних джерел, ретельному опрацюванні значного масиву широкого кола джерел з питань кримінального права та кримінології.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, їх наукової обґрунтованості, повнота викладу в опублікованих працях.

Ознайомлення з даним науковим дослідженням надало можливість оцінити результати наукового пошуку Форсюка М.Ю. Отримана здобувачем наукова новизна, теоретичні узагальнення та висновки, його пропозиції і рекомендації, пов'язані як з гостротою та актуальністю теми дослідження, так і з її комплексним характером і оновленим поглядом до розуміння детермінантів порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту.

Заслугує на підтримку пропозиція автора щодо необхідності інвестицій в розвиток засобів безпеки, розмір яких потрібен значно менший, ніж ті матеріальні витрати до яких в результаті призводять порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Здобувач вірно наполягає на необхідності посилення превентивної та профілактичної діяльності правоохоронних органів і органів місцевого самоврядування, що в багатьох країнах підтвердило свою ефективність як напрямок політики забезпечення безпеки дорожнього руху. А також на необхідності закріплення відповідальності органів, організацій з вини яких

через не забезпечення належного стану доріг (дорожнього покриття) та загалом дорожньої інфраструктури сталася дорожньо-транспортна пригода, особливо у випадках з тяжкими наслідками для здоров'я або смертю потерпілих.

Здобувач провів продуктивну роботу щодо збору, дослідження та аналізу статистичних даних для визначення кількісно-якісних показників порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, що дозволило йому, з урахуванням окремих нюансів, отримати доволі об'єктивну інформацію. Також автор детально розглянув фактори, які зумовлюють порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту та звернув увагу і на таких учасників дорожнього руху як велосипедистів, водіїв самокатів, моноколеса тощо. Це дозволило отримати комплексну картину, яка стала підґрунтям для пропозицій щодо запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

Достовірність, обґрунтованість висновків та наукових положень дисертації обумовлено як об'ємом проаналізованих і досліджених джерел, зокрема ряду наукових досліджень останніх років цієї та дотичної тематики, так і доволі широкою емпіричною базою дослідження, яку склали численні статистичні дані, зокрема дані кримінально-правової статистики Офісу Генерального прокурора про стан та структуру кримінальних правопорушень за 2018 – 2024 рр., аналітичні огляди Національної поліції України, Верховного Суду, дані судової статистики за 2018 – 2024 рр.; результати вивчення вироків за вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, результати опитування 150 працівників правоохоронних органів щодо кримінальної відповідальності та запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні

Результати опитування дозволили звернути прицільну увагу на окремі аспекти досліджуваної проблематики та врахувати їх під час комплексного аналізу та пошуку шляхів для подальшого покращення діяльності стосовно запобігання та недопущення даного виду правопорушень.

При проведенні дослідження здобувачем використовувалися такі методи наукового пізнання як: системно-структурний, історичний, соціологічний, статистичний, порівняльно-правовий методи, що забезпечило системність та комплексність вивчення досліджуваної проблематики та в результаті дало змогу отримати нові обґрунтовані науково-значимі знання та результати.

Мета дослідження, сформульована Форсюком М.Ю. як «комплексне дослідження проблеми запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху особою, яка керує транспортним засобом та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення», відповідає темі дослідження, а поставлені і вирішенні автором завдання, дозволили її досягнути.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені у дисертації рекомендації, висновки і пропозиції дисертанта використовуються у науково-дослідній діяльності як теоретична база для подальшої наукової розробки проблематики у сфері запобігання порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; в навчальному процесі – під час підготовки навчально-методичних видань та для проведення навчальних занять із дисциплін «Кримінологія», «Кримінологія та профілактика правопорушень», «Кримінальне право України, що підтверджується актами впровадження результатів дисертаційного дослідження. А також можуть бути використані у правотворчій діяльності – для вдосконалення нормативно-правових актів, якими урегульовано питання щодо запобігання порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами та у правозастосовній сфері.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації є достатньою, основні положення й результати дослідження відображено у трьох статтях, які опубліковані у фахових виданнях України та у тезах семи наукових доповідей на всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях. Наукові публікації достатньою мірою відображають основні результати дослідження та свідчать про методичну роботу дисертанта над розв'язанням поставленого наукового завдання протягом п'яти років.

Дисертація Форсюка М.Ю. оформлена у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису відповідно до встановлених вимог. Робота подана державною мовою. У розділах дисертації вичерпно і повно викладено зміст власних досліджень здобувача. Основна частина дисертації складає 178 сторінок, що повною мірою відповідає вимогам до оформлення дисертацій. Використано 218 джерел інформації, що є достатнім інформаційним підґрунтям дослідження.

Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Форсюка М.Ю. фактів порушення академічної доброчесності не виявлено, правила цитування при використанні ідей, тверджень і відомостей дотримано.

Зазначене дозволяє позитивно оцінити проведений дисертантом науковий пошук.

Оцінивши актуальність, своєчасність та рівень виконання, поданого на рецензування наукового дослідження, відмітивши якісну та кропітку роботу дисертанта, наявність в результатах дисертації наукової новизни, разом з тим, не можна не звернути увагу на деякі положення, які потребують додаткового висвітлення, обґрунтування чи уточнення під час публічного захисту.

1. Чи проводилася кореляція кількості вчинених порушень правил безпеки дорожнього руху не лише порівняно з загальним числом зареєстрованих суспільно небезпечних діянь, а й з урахуванням впливу воєнного стану, зокрема зі змінами кількості населення в країні, адже в період з лютого 2022 року Україну покинула доволі значна кількість громадян.

2. Досить прогресивним є застереження з приводу віктимологічних аспектів детермінації порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобами. У той же час, виникає необхідність конкретизації питання – які саме кроки слід здійснити для подолання причин вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ст. 286 КК України за тими напрямками, що пропонуються автором?

3. Варто уточнити позицію автора з приводу місця та значенням ролі міжнародно-правових норм та стандартів у сфері запобігання порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, особами, які керують транспортними засобам.

4. В дослідженні здобувач використовує графіки та діаграми, що безсумнівно є позитивом, адже полегшує сприйняття інформації завдяки наочності. Слід звернути увагу на технічну помилку на сторінках 95-97, де на діаграмах «Структура кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту за рівнем тяжкості» за 2019 рік, 2021 рік, 2023 рік кольорове маркування не відповідає цифрам кількості.

Зазначені питання не впливають на загальну позитивну характеристику наукового дослідження Максима Форсюка та слугують підставою для наукової дискусії під час публічного захисту.

Висновок. Дисертація Форсюка Максима Юрійовича на тему: «Запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в Україні» подана з метою присудження йому ступеня доктора філософії є самостійною кваліфікаційною науковою роботою, виконаною на актуальну тему, яка містить нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне значення для галузі знань 08 «Право». Мета дослідження досягнута, завдання, поставлені здобувачем, виконано, робота має наукову цінність.

Дисертація «Запобігання порушенню правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами в

Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, відповідає Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р., вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Форсюк Максим Юрійович, за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

РЕЦЕНЗЕНТ:

**старший науковий співробітник ВОНР ВОНД
Одеського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент**

Надія Медведенко

Підпис засвідчую: